

РОЛЯ ГУЛЬНЯВЫХ МЕТАДАЎ У ФАРМІРАВАННІ САЦЫЯЛЬНА-АСОБАСНЫХ КАМПЕТЭНЦЫЙ

Аляксандраў У.Л. (Рэспубліка Беларусь, Мінск, БДУІР)

У шырокім сэнсе гульнявым будзем лічыць любы элемент навучання, у якім прысутнічае хаця б адна з наступных прыкметаў: 1) суперніцтва, спаборніцтва навучэнцаў; 2) умоўная сітуацыя (імітацыя, інсцэніроўка, трэнінг). У чым каштоўнасць навучальных гульняў? У тым, што яны, забяўляючы, істотна спрашчаюць дасягненне асноўных мэтаў адукацыйнага працэсу: навучанне, выхаванне і развіццё асобы. Калі казаць больш разгорнута, гульня: 1) спрыяе развіццю камунікатыўных уменняў і навыкаў, здымае бар'еры ў зносінах, выступах, адказах; 2) фарміруе псіхалогію пераможцы і такім чынам задае моцную матывацыю на паспяховае навучанне і працу, бо прайграваць ніхто не любіць; 3) спрыяе, як і ўсякае спаборніцтва, умацаванню валявых якасцяў асобы (настойлівасць, вытрымку); 4) падтрымлівае дзякуючы сваёй варыятыўнасці і непрадказальнасці інтарэс да занятку, выступаючы атныподам сумнай і аднастайнай працы; 5) стварае спрыяльную (разняволеную, добрабычлівую, даверлівую) атмасферу; 6) спрыяе зняццю напружанасці, стомленасці, нярвовасці; 7) развівае арганізатарскія і дзейнасныя ўменні і навыкі (праца ў камандзе, пастаноўка агульных мэтаў, размеркаванне ролей, пошук кампрамісаў, прыняццё рашэнняў і іх выкананне); 8) стымулюе развіццё важных здольнасцяў мыслення і рысаў характару (уяўленне, фантазія, аналіз, пачуццё гумару, знаходлівасць і інш.).

У той жа час нельга перабольшваць ролю і магчымасці гульнявых метадаў навучання. Для паспяховага прымянення ў навучальным працэсе гульня павінна быць: 1) дарэчнай (напрыклад, лепей яе праводзіць на занятках абагульнення і замацавання, чым пры выкладанні новага матэрыялу); 2) стрыманай (не варта займаць ёй усю пару); 3) падрыхтаванай (з пісьменна падабранымі заданнямі, спланаваным і арганізаваным месцам і часам, сфармуляванымі правіламі, размеркаванымі ролямі і г.д.); 4) разнастайнай (па характары заданняў і спосабам працы, фарміруемым уменням, правяраемым ведам); 5) карэктнай (у навучальнай, як і любой іншай, гульні неабходна прытрымлівацца прынцыпаў справядлівасці, роўнасці, сумленнасці); 6) эфектыўнай (і выкладчык, і навучэнцы павінны бачыць і фіксаваць карысць, рэальна дасягнуты станоўчы вынік).

Якія элементы навучальнага матэрыялу і навучальнага працэсу могуць быць выкарыстаны? Па-першае, можна ўказаць на гульнявую працу з паняццямі і тэкстамі (вучэбнымі і навуковымі). Напрыклад, гэта складанне і (або) разгадваанне загадак, анаграм, красвордаў; творчы пераказ ці інтэрпрэтацыя (вершам, песняй, малюнкам, сцэнкай); конкурсы на лепшыя пытанні, адказы, тлумачэнні; пошук лішняга, патрэбнага, памылак, суадносінаў, агульнага, супрацьлеглага і г.д. Формай для дадзеных прыёмаў могуць быць вядомыя тэлевізійныя інтэлектуальныя гульні ("Брэйн-рынг", "Свая гульня", "Адзін супраць усіх", "Разумнікі і разумніцы"), канечне, змененыя і прыстасаваныя да мэтаў і ўмоваў канкрэтнага занятку. Па-другое, вялікае поле для творчасці дае гульня як метада абмеркавання і магчымага вырашэння праблем (светапоглядных, маральных, палітычных, прававых і інш.). Напрыклад, гэта інсцэніроўка філасофскіх, рэлігійных, навуковых дыспутаў; мадэліраванне розных сацыяльных, палітычных, эканамічных, прававых сітуацый і праблем з прапановай магчымых варыянтаў іх вырашэння. Чым адрозніваецца мадэліраванне ад простага абмеркавання? Тым, што ўдзельнікі "уваходзяць у ролю", асабіста паглыбляюцца ў сутнасць праблемы. Гэты погляд суб'ектыўны і зацікаўлены, але менавіта ён дапамагае фарміраваць сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі навучэнцаў, а таксама іх прафесіянальныя і маральныя якасці.

ПАРАДАКСАЛЬНАЕ МЫСЛЕННЕ І ЯГО ЗНАЧЭННЕ Ў КАНТЭКСЦЕ ПАВЫШЭННЯ ЭФЕКТЫЎНАСЦІ ВЫШЭЙШАЙ ТЭХНІЧНАЙ АДУКАЦЫІ

Бабко А.І. (Рэспубліка Беларусь, Мінск, БДУКМ)

Да найважнейшых фактараў развіцця тэхнікі, якое набывае ў гісторыі чалавецтва ўсё большае значэнне і ўсё больш інтэнсіўны характар, належыць уласцівае ёй творчае